

Professor Hele Everaus on Euroopa Vere ja Luuüdi Transplantatsiooni Ühingu elutööauhinna laureaat

Edward Laane – Eesti Hematoloogide Selts

8. aprillil 2013 aastal pärjati TÜ Kliinikumi hematoloogia-onkoloogia kliiniku juhataja prof Hele Everaus Londonis Euroopa Vere ja Luuüdi Transplantatsiooni Ühingu (EBMT) 39. aastakongressil prestiižse elutööpreemiaga. EBMT tunnustas prof H. Everausi silmapaistvate saavutuste eest hematoloogia arendamisel, patsientide ravimisel ja noorte arstide koolitamisel nii kohalikul kui ka rahvusvahelisel tasandil. EBMT president J. A. Madrigal sõnas auhinna üleandmisel: „Oleme väga uhked, et saame tunnustada professor Everausi mitmeid saavutusi hematoloogia edendamisel ja vereloome tüvirakkude siirdamisel ning seda mitte ainult Eestis, vaid ka üleilmsel tasemel. Tema töö on aidanud päästa paljude patsientide elu.“ Siinkohal tänab ka Eesti Hematoloogide Selts prof Hele Everausi eriala hüvanguks tehtu eest!

Vähe on inimesi, kellel on annet ja võimet algatada täiesti uus ajastu. See on enamasti keeruline teekond, kus kohtab vastuseisjaid eri tasemel ja kus toimub pidev poliitiline võitlus. Vereloome tüvirakkude siirdamise juurutamine Eestis prof Hele Everausi juhtimisel ei olnud kahjuks erand. Alguses peeti luuüdi siirdamist Eesti tingimustes luksuseks, mis on ebavajalik ja teostamatu. Vähesed uskusid temasse ja toetasid teda. Tänapäeval ei kujutaks me hematoloogilist ravi ette ilma luuüdi siirdamise võimaluseta, see oleks justkui kogu aeg olemas olnud. Prof H. Everausil tuli endal leida koht ja ressursid siirdamiste alustamiseks ning ka end ja oma kolleege selleks ette valmistada. Tuli muuta vereteenistust, sest saadaval ei olnud trom-

EBMT president prof Alejandro Madrigal prof Hele Everausile auhinna üle andmas.

botsüütide kontsentratsiooni. Puudusid tänapäevased ravimid, samuti kood haigekassa hinnakirjas. Kõike tuli alustada sõna otsese mõttes nullist. Meie õnneks ei andnud prof Hele Everaus alla ja viis oma unistuse ellu. Kokkuvõtvalt võib öelda, et just luuüdi siirdamised on kasvatanud hematoloogia Eestis tunnustatud erialaks ja aidanud kaasa tänapäevase tipp-tasemel vereteenistuse loomisele. Prof H. Everausi käe all on kasvanud terve põlvkond noori hematolooge ning nüüd oleme juba ise võimelised teisi maid abistama ja õpetama.

EBMT organisatsioon asutati 1974. aastal ja see hõlmab 4042 liiget 545 transplantatsioonikeskusest 58 riigist. Esimese luuüdi siirdamise tegi 1957. aastal dr E. Donnall Thomas, kes pälvis selle eest 1990. a Nobeli preemia. Professor H. Everaus tegi esimese luuüdi siirdamise Tartus lastekliinikus 7. juunil 1993. aastal ning see oli ühtlasi esimene luuüdi siirdamine kogu Baltikumis. Sellele

on järgnenud valdkonna kiire ja pidev areng: esimesele lapsele tehti siirdamine 17. oktoobril 1994; esimene allogeenne siirdamine ehk doonorirakkude ülekanne toimus 6. oktoobril 1995; esimene perifeersest verest kogutud vereloome tüvirakkude ülekanne 20. mail 1997; esimene registrist pärit doonori tüvirakkude siirdamine 10. novembril 2005. Viimane on siirdamise valdkonnas suur samm edasi, sest registris oleva doonori olemasolu annab patsientidele palju suurema võimaluse saada tervistavat ravi. Nüüdseks on prof H. Everausi siirdamiseks üldtunnustatud, seal on kokku tehtud üle 300 siirdamise ja üle 100 allogeense siirdamise ning see annab lootuse terveneda paljudele täiskasvanutele ja iseäranis lastele. See on ka prof Hele Everausi jaoks kõige olulisem ning teda pidevalt kannustanud ja andnud rasketes olukordades nii vajalikku lisajõudu ning enesekindlust. Endast tuleb patsientide jaoks anda parim ja pakkuda neile võimalust saada terveks. Elu on kingitus, mida tuleb hoida.

Prof H. Everaus on loonud hematoloogia arendamiseks ka suure toimiva rahvusvahelise võrgustiku, mis pakub nii noortele kui ka kogunud hematoloogidele head võimalused teadustööks ja enesetäiendamiseks mitmetes Euroopa ja Ameerika keskustes.

Prof Hele Everaus on olnud hematoloogia eestvedajaks, Eesti meditsiini visiitkaardiks nii kodus kui ka välismaal. Temasuguseid on vähe.

Soovime Sulle palju edasisi kordaminekuid. Sa oled meie uhkus!

edward.laane@regionaalhaigla.ee